

Change? Yes we can!

Mercuriale van de heer Yves Liégeois, Procureur-generaal bij het Hof van beroep te Antwerpen, 1 september 2011

Met bijzondere dank aan Eerste Advocaat-generaal F. De Mond, Advocaat-generaal P. Vandenbruwaene, gewezen procureur des Konings P. Lenaerts, gewezen arbeidsauditeur S. D'Halleweyn en statistisch analisten Wim De Bruycker en Ine Tutelaars

Dames en heren,

I. Inleiding

Het voorbije gerechtelijk jaar was een buitengewoon woelig jaar. Bovenop de reeds zo zware en soms ondraaglijke werklast werd ze getekend door meerdere markante gebeurtenissen. Laat mij meteen drie nachtmerries benoemen. Het tot stand komen van een wetgevend initiatief rond de Salduz-rechtspraak in de sfeer van politieke chaos in het parlement en van een gecasteerde regering in lopende zaken, de collaterale gevolgen van het onderzoek van het Comité P naar de zaak van de moord op Annick Van Uytsel, en de impact van de zaak van de kelk of beter gezegd het seksueel misbruik binnen pastorale of gezagsrelatie. Drie onderwerpen die elk op zich reeds onze volledige aandacht opeisen!

Dit jaar integreer ik het rapport inzake de activiteiten en het rechtspreken in het rechtsgebied in mijn mercuriale en wens ik in een eerste deel dieper in te gaan op de stand van zaken binnen het ressort. De volledige cijfers kan u vinden in het geschreven rapport.

Enkele cijfers inzake het rechtspreken in het rechtsgebied

Op het niveau van het parket bij ons Hof werd de stock die in het jaar 2000 nog 1448 dossiers betrof, teruggedrongen tot 142 dossiers in 2007, en sindsdien blijvend onder dit bijzonder goed cijfer gehouden. Dit betekent een voorraad van 88 dossiers in 2008, 107 in 2009 en volgens de laatste meting in april 2011 106 dossiers.

Er bestaat met andere woorden geen achterstand meer, en er wordt er geen opgebouwd. De doorlooptijden worden strikt in de hand gehouden.

Wat de cijfers voor de correctionele kamers betreft kan opgemerkt worden dat 1352 van de 1374 vastgestelde zaken, dus 98% van de strafdossiers binnen de 12 maand na ontvangst op het parket-generaal gedagvaard werden. In 2006 bedroeg dit nog percentage nog 79%.

Ook het percentage dagstellingen die langer dan 8 maanden op zich laat wachten is verder afgenomen, van 27% in 2006 naar 6% in 2010. Ik wens dan ook alle magistraten zowel van het parket als van de zetel van ons Hof te betrekken bij deze

cijfers en hen oprecht te danken voor hun dagelijkse inzet en ze aan te zetten om zich verder onverpoosd in te zetten om dit droomscenario van goede rechtsbedeling te behouden. Vandaag mogen ze allemaal fier zijn en kunnen ze met een gerust hart in eigen boezem kijken.

Uit de laatste analyse van de doorlooptijden van de gerechtelijke onderzoeken blijkt dat in het rechtsgebied Antwerpen-Limburg de gemiddelde duur voorafgaand aan het afsluiten van een gerechtelijk onderzoek door de regeling van de procedure is afgenomen van 335 dagen of ongeveer 11 maanden in 2005 naar 289 dagen of iets minder dan 10 maanden in 2010. Dit komt overeen met een daling van 14%.

Deze daling is het sterkst in het arrondissement Antwerpen en iets minder uitgesproken in de arrondissementen Tongeren, Turnhout en Mechelen. In Hasselt bleef de gemiddelde doorlooptijd van de gerechtelijke onderzoeken min of meer status quo tussen 2005 en 2010.

Ondanks de toename van de instroom van dossiers op de correctionele parketten van het rechtsgebied zien we een sterkere uitstroom over het gehele rechtsgebied genomen. Er is sprake van een lichte globale daling van de stock met ongeveer 1% alhoewel er gevoelige verschillen bestaan tussen de arrondissementen. Daar waar een chronisch tekort aan personele middelen bestaat stijgt de stock hangende zaken onvermijdelijk!

In opdracht van het College van procureurs-generaal werd een analyse uitgevoerd van de doorlooptijden van de opsporingsonderzoeken. Deze analyse gaat over 95% van de dossiers behandeld door de parketten. Ook daar wordt een evolutie naar kortere doorlooptijden vastgesteld. In 2010 bedroeg de gemiddelde duur voorafgaand aan een rechtstreekse dagvaarding na vooronderzoek 130 dagen, dus iets meer dan vier maanden.

In 2006 was dit nog gemiddeld 156 dagen, ruim vijf maanden. Dit is een afname van 17%. Deze afname is vooral merkbaar in de arrondissementen Hasselt, Antwerpen en Tongeren. In Mechelen en Turnhout kunnen wij eerder van een status quo spreken.

Net als bij de gerechtelijke onderzoeken zijn de gemiddelde doorlooptijden van de arrondissementen van het rechtsgebied Antwerpen-Limburg wel stevast sneller dan het nationaal gemiddelde. Ook hier past het dat ik alle magistraten van het ressort betrek bij deze cijfers en een dankwoord tot hen richt.

En toch kregen we de bijkomende ondersteuning die we gevraagd hadden aan de Minister van Justitie om de strijd tegen achterstand over het gehele land nog meer kracht bij te zetten niet. Mocht dat wel het geval zijn geweest konden we nu waarschijnlijk stellen dat als wij ons te samen met de politieke overheid achter een doel zetten de sky the limit is! Zover staan we spijtig genoeg nog niet in dit land! In tegendeel blijft het chronisch tekort bij het opvullen van de kaders van de parketten een feit dat zelfs verergerd wordt door het rekken van de benoemingen in de nazorg van de financiële crisis die ons land trof, en bovendien ten gevolge van de

tergend lange situatie van lopende zaken. Geen goed gedacht voor wie het doembeeld van de vergrijzing wil ondervangen, zeker ernstig ontwrichtend voor de goede werking van de instellingen en demotiverend voor de betrokkenen! Dit alles lijkt nochtans weinig indruk te maken op onze politieke verantwoordelijken.

Het bouwen van een strafketen samen met de politiediensten en de bestuurlijke overheden

De droom van samenwerking waarvan ik sinds mijn installatierede sprak heeft vorm gekregen binnen het rechtsgebied.

Zo werd onder impuls van mijn ambt een pilootproject opgezet met de federale gerechtelijke politie met het oog op de globale bewaking van de strafketen op het niveau van de arrondissementen. Inzonderheid dankzij de inzet van de Gerechtelijk Directeur van de Federale gerechtelijke Politie te Antwerpen, de heer Stanny De Vlieger, werd een geïnformatiseerd opvolgingssysteem uitgewerkt om hun organisatie af te stemmen op het strafrechtelijk beleid inzake de bewaking van de doorlooptijden en de strijd tegen de gerechtelijke achterstand.

Mooi te weten dat de politieoverheid door zich in te schakelen in onze beleidsvisie thans plots voor de eerste maal zelf beschikt over een instrument dat een beeld geeft over het verloop van het onderzoek en op de aanwending van de politiecapaciteit! Een instrument dat de droom van onze draaischijf of rangeerstation als wezenlijke schakel tussen politie en Justitie invult met talloze toepassingsmogelijkheden. Beter nog, de Minister van Justitie heeft toegezegd dit instrument in september zelf te komen bekijken. Het geniet thans algemene belangstelling en moet zonder enige twijfel in elk arrondissement toegepast worden. De draaiboeken en omzendbrieven die binnen het parket-generaal Antwerpen werden geschreven voor het gehele Openbaar Ministerie worden thans door alle parketten toegepast in ons ressort en zelfs verder verfijnd. De resultaten maken aan elkeen nu duidelijk dat op deze plaats geen virtueel beleid maar wel resultaten worden geboekt!

Het bleef daar niet bij. Sinds meerdere jaren waarschuwde ik zowel de politieke als de politieoverheden dat er veel meer moet geïnvesteerd worden in wetenschappelijke politie, het onderzoek naar sporen en materiële bewijzen, dat de laboratoria voor technische politie stiefmoederlijk behandeld werden en dat aan dit thema prioriteit moet gegeven worden. Immers zijn dit essentiële instrumenten bij het onderzoek naar de meest zwaarwichtige feiten zoals moordzaken, en zelfs die zaken leken tot voor kort geen prioritaire belangstelling te krijgen. Het eindverslag over het onderzoek door het Comité P naar de aard en de kwaliteit van het werk van de politie in het strafdossier betreffende de moord op Annick Van Uytsel heeft mijn eisen slechts bevestigd. Ook op dat vlak werd binnen het ressort zonder dralen aan de politieoverheden gevraagd na te gaan in welke mate een samenwerking rond gespecialiseerde middelen op het vlak van persoonlijke expertise, forensisch-

technische en wetenschappelijke politie provinciaal of ressortelijk zou kunnen georganiseerd worden. Een ideaal draaiboek maken zoals dat van verdacht overlijden vraagt immers ook dat wordt onderzocht wat met de bestaande capaciteit effectief en zo snel mogelijk kan gerealiseerd worden.

De hervorming van het gerechtelijk landschap op het terrein

Ik hoef u niet te zeggen dat op federaal vlak niet veel in huis gekomen is van de hervorming van het gerechtelijk landschap. Er kwam weliswaar een soort “atomiumoverleg” op gang tussen “de zogenaamde octopuspartners”. De verwijzing naar het atomium had men beter achterwege gelaten want dat overleg leidde tot geen enkele concrete realisatie en laat een virtueel kaal monument zonder bollen achter aan de Brusselse rand. Misschien niet echt verwonderlijk als men weet dat de nog steeds toenemende duur van de vorming van een federale regering ondertussen reeds voor een wereldrecord of minstens een sterke ereplaats op het podium zorgde. Zelfs Cambodja diende het onderspit te delven. Het geeft ons hier wellicht de gelegenheid om nog eens uit “De Bello Gallico” te citeren “Omnium Gallorum Belgae fortissimi sunt”.

Dat peperduur politiek immobilisme of moet ik zeggen politieke fibrillatie heeft ons echter niet belet zelf voor de eerste stap van de hertekening van het gerechtelijk landschap te zorgen en de principes van onze visie op te nemen in de moderniseringsplannen van het Openbaar Ministerie. Binnen het ressort Antwerpen-Limburg werd heel concreet verder gewerkt aan de samenwerkingsverbanden tussen parketten en auditoraten met het oog op het voorbereiden van grotere arrondissementen die de lawine van hypertechnische en weinig kwalitatieve wetgeving beter aankunnen. Een verhaal van efficiëntie. Ik mag u vandaag zeggen dat er reeds vier volledige korpsen door mij werden gedelegeerd zodat zij het werk over telkens twee arrondissementen beter kunnen verdelen en beheren.

Laat het ook duidelijk zijn dat de samenwerking met de procureurs des Konings en arbeidsauditeurs van het ressort volgens een perfect participatief model gebeurt.

In het ressort werd bovendien gestart met de volledige uitbouw van kennisbeheer en communicatie. Alle magistraten en medewerkers werden bevraagd over hun specialisaties, persoonlijke voorkeuren, deelname aan werkgroepen en eigen belangstelling, zodat zij allen kunnen bijdragen aan de verdere ontplooiing van het beleid van het Openbaar Ministerie. Het geheel wordt opgevolgd via een uniek digitaal aanmeldingspunt. Dit is de logische stap na de reeds opgerichte expertisenetwerken en ressortelijke expertisecentra. Wij hebben dus de ultieme stap naar kennisbeheer gezet om in de toekomst onze maatschappelijke taak nog beter te kunnen invullen en de continuïteit te verzekeren!

Van parketbeleidsplan naar ressortelijk beleidsplan Antwerpen-Limburg

Vandaag houd ik mijn vijfde mercuriale sinds mijn aantreden. Nagenoeg alle objectieven van mijn beleidsplan werden zowel op het vlak van het ressort als op het niveau van het parket bij het Hof van beroep behaald en vaak reeds overtroffen! Alle parketten en auditoraten hebben bijvoorbeeld reeds aanvang genomen met het opstellen van een arrondissementeel beleidsplan, sommige hebben dit werk reeds volbracht.

In overleg met de korpsoversten van de parketten en auditoraten werden een aantal beleidsdomeinen afgesproken waarbinnen een ressortelijk beleid zal worden ontwikkeld dat in een volgende fase opgenomen kan worden in het ressortelijk beleidsplan, een primeur in België.

Op 18 juni 2010, nog een primeur in België, vond een ontmoetingsdag plaats met alle bestuurlijke overheden dankzij de steun van onze provinciegouverneurs die ik bij deze dank voor hun onontbeerlijke steun en de inzet van de arrondissementscommissarissen.

Deze beweging wordt verder gezet. Zoals ik reeds zei wordt over het hele ressort een beleid gevoerd om doorlooptijden te bewaken en een strijd te voeren tegen gerechtelijke achterstand, door met samenwerkingsverbanden tussen alle parketten en auditoraten de modernisering van het Openbaar Ministerie vorm te geven, en de specialisatie volledig uit te bouwen over alle geledingen. De bedoeling is thans niet alleen specifieke opsporings- en vervolgingsprioriteit te bepalen, maar bovendien binnen het gehele ressort te werken naar een globale uniforme aanpak van fenomenen zoals woningdiefstallen. Dit overstijgt de strafketen en vereist medewerking van en afspraken met de bestuurlijke overheden. Als we dan toch miljoenen alcoholtests en verkeerscontroles willen organiseren, laten we dan misschien meteen ook eens de dieven en inbrekers uit de auto plukken! Samen met onze provinciegouverneurs bereiden we nu de veiligheidsconferentie voor met het oog op het voorbereiden van een globale aanpak voor woningdiefstallen. Ook die trein rijdt op schema en onder gezamenlijk impuls van het Openbaar Ministerie en de bestuurlijke overheden is overleg tussen alle politiechefs van het hele ressort ondertussen reeds gestart!

Tal van andere bewegingen die binnen het ressort vorm kregen, zoals bijvoorbeeld het inrichten van een visitatiecommissie gerechtskosten, kan ik spijtig genoeg niet in detail bespreken. Evenmin kan ik ingaan op de talloze verdere ontwikkelingen die onder impuls van het College van procureurs-generaal worden doorgevoerd op gebied van strafrechtelijk beleid waar echt vorm wordt gegeven aan de opbouw van het coherent strafbeleid.

II. De evolutie op federaal vlak

Verleden jaar maakte ik duidelijk dat Justitie niet het slachtoffer kan blijven van politiek immobilisme en onderstreepte ik een aantal grote struikelblokken die zonder enige twijfel het gevolg waren van decennia lang politiek wanbeleid. Laten we de toestand terug evalueren.

Wetsevaluatie

Wat de wetsevaluatie betreft heb ik deze morgen voor het Arbeidshof reeds onderstreept dat ik thans het vijfde rapport wetsevaluatie ben aan het voorbereiden, maar dat ondanks positieve geruchten waaruit zou blijken dat parlementairen nu echt zinnens zijn wetten te gaan evalueren, we het parlementair comité nog nooit hebben mogen ontmoeten, zodat het voor ons een spookverschijnsel is gebleven. Ons vorig rapport onderstreepte ten andere dat de wet van 25 april 2007 nu zelf moet geëvalueerd worden vermits onze rapportage niet leidde tot enige actie van dat comité!

Spijtig want wetsevaluatie kan aanleiding geven tot bezinning. Deze morgen sprak ik reeds over fenomenen die onze maatschappij en zijn burgers in een gevaarzone brengen, zoals de buitenproportionele instroom van buitenlanders en de georganiseerde leegzuig van ons land op illegale wijze of door dankbaar oneigenlijk gebruik van onze totaal niet meer aangepaste wetgeving.

Strafuitvoering

De regering heeft ontzettende inspanningen geleverd om de bouw van gevangenissen te realiseren. En zoals ik verleden jaar onderstreepte kan een doorheen regeringen decennia lang opgebouwd tekort niet toegerekend worden aan de laatste Ministers van Justitie die zich inderdaad ten volle hebben ingezet om dit passief te doen keren. Maar bouwen neemt tijd, vereist heel wat administratieve rompslomp en kost hopen geld. Het probleem van het tekort aan gevangenissen is dus daadwerkelijk verre van opgelost, en integendeel zagen we onze buitenpost te Tilburg nog aangroeien. De schaars verlichte geesten die in vroegere tijden dit passief mee hebben helpen realiseren door voor te houden dat hoe meer gevangenissen men bouwt des te meer gedetineerden er worden opgesloten moeten beseffen dat zij hebben bijgedragen tot het scheppen van een volstrekt onaanvaardbare toestand van straffeloosheid die blijft nakankeren in onze rechtsstaat en waarvoor ze uiteraard de verantwoordelijkheid dragen.

De Minister van Justitie tracht natuurlijk met alle mogelijke alternatieve middelen een oplossing te vinden, wat hem siert en onze bewondering verdient. U weet, en ik herhaal, dat vervangende straffen die de uitvoering van penale geldboeten moeten garanderen sinds mensenheugenis niet worden uitgevoerd¹; en dat de wetgeving over de uitvoering van gevangenisstraffen lager dan drie jaar tot 2012 werd uitgesteld waarbij ik verleden jaar naar de eindemarkering uit de Maya kalender verwees. In elk geval heeft die toestand geleid tot een groot verschil in wijze van uitvoering van vrijheidstraffen hoger dan drie jaar, en deze tot en met drie jaar, wat totaal onaanvaardbaar is.

Wat wordt daar aan gedaan? Er werden werkgroepen opgericht aangaande de uitvoering van korte gevangenisstraffen bijvoorbeeld via het concept "thuisdetentie". Er wordt geïnvesteerd in elektronisch toezicht dat een grote vlucht zou kunnen kennen in het kader van de uitvoering van die kortere vrijheidsstraffen. Een werkdocument werd uitgewerkt waarin het Openbaar Ministerie een grotere zeggingschap en rol zou moeten spelen over de strafuitvoering. De Minister beloofde zelfs tijdens een bijeenkomst met het College van procureurs-generaal voor bijkomende personele middelen te willen zorgen.

Inspanningen en goede voornemens genoeg, maar die niet wegnemen dat zelfs met sterk onvolledige cijfers het aantal gevangenisstraffen die zouden moeten uitgevoerd worden tot en met 6 maanden in België de 19.000 overstijgt! Reken daar minstens een derde bij om reële cijfers te hebben, en we gaan met zwier een pak boven de 20.000 uit te voeren vrijheidstraffen! Het Openbaar Ministerie en de Justitiehuzen hebben lang niet genoeg middelen om het in uitvoering van de richtlijnen van de uitvoerende macht door de jaren heen opgebouwd passief te kunnen doen keren!

Men moet zich dus dringend de vraag stellen of het klassieke bestraffingsarsenaal bestaande uit vrijheidstraf, geldboete en werkstraf nog afdoende is. Elektronisch toezicht als autonome straf of thuisdetentie kunnen helpen, maar zullen ook niet volstaan.

Laat ons de Minister aanmoedigen zijn inspanningen verder te zetten, maar op dit ogenblik is het probleem van strafuitvoering nog lang niet aan een oplossing toe, wat trouwens evenzeer geldt voor het plaatsen van minderjarige delinquenten. Straffeloosheid is dus spijtig genoeg nog steeds een feit.

Wat de interneringswet betreft heeft de Minister bij brief van 19 juli jl. aan de wetgevende kamers een omstandig voorstel van wijziging van de wet van 21 april 2007 overgemaakt. Normaal moest die reeds uitgestelde wet in werking treden op 1 januari 2012, maar nu staat een grondige reparatie ervan ter discussie waarop ik wegens tijdsgebrek niet dieper kan ingaan.

¹ Ministeriële omzendbrief van 22 december 1999 betreffende nieuwe instructies met betrekking tot de niet uitvoering van vervangende gevangenisstraffen.

Wel geldt de opmerking dat die reparatiewet dringend nodig is, vermits we nu nog moeten werken met een volkomen verouderde wet waarvan de wetenschappelijke grondslag totaal voorbijgestreefd is en die tot maatschappelijk onaanvaardbare toestanden leidt op gebied van de behandeling van geestesgestoorde personen die het voorwerp uitmaken van een maatregel van internering!

Informatisering van het Gerecht

Verleden jaar vergeleek ik de regeringsresultaten genomen over de laatste decennia op het vlak van de informatisering van het gerecht, met de laatste vlucht van de Phenix over de verzande ruïne van Cheops. Hebben wij nu ondertussen de globale geïnfomatiseerde administratieve laag die we nodig hebben?

Op dit gebied heeft de Minister zich ondanks de lopende zaken niet onbetuigd gelaten. Zo heeft de Minister van Justitie tijdens de maand juli – nieuwe werkwijze in lopende zaken – brieven of “non papers” geschreven aan de voorzitters van Kamer en Senaat met betrekking tot meerdere detailaspecten van de informatisering zoals bijvoorbeeld de burgerlijke stand, de reorganisatie van griffies van handelsrechtbanken en de oprichting en uitbouw van een Dienst Informatiebeheer ingebed in de Dienst Strafregister. Dit ontwerp zou volgend gerechtelijk jaar in werking moeten treden en legt een steen, terwijl we eigenlijk op een redelijke piramide wachten!

Het College van procureurs-generaal had reeds vroeger de globale visienota goedgekeurd inzake informatisering en er werden bovendien interne structuren binnen het Openbaar Ministerie uitgetekend om ervoor te zorgen dat de ontwikkeling van de informatisering zou kaderen in onze globale hervormingsdynamiek.

De ontslagnemende Minister van Justitie sloeg ook daar de hand mee aan de ploeg en richtte op 18 januari 2011 een overlegplatform op ten einde de verdere informatisering te laten plaats vinden in samenspraak met het Openbaar Ministerie, de Zetel en met de FOD Justitie en de stafdienst ICT.

Dit samenwerkingsverband tussen de drie pijlers evolueert thans naar een volwaardig partnerschap. Het is nu uitkijken of we vlug kunnen werken naar de globale geïnfomatiseerde administratieve laag die ons eindelijk uit de middeleeuwen kan losrukken. Vele beloftevolle evoluties die nieuwe structuren boetsen die herrijzen uit het zand rond de oude ruïnes getuigend van een roemloos verleden. Mochten we hier vandaag een Te Deum vieren zou ik haast zeggen “laat ons bidden” want te vele jaren gingen in as verloren.

III. De broodnodige ondersteuningsdienst van het Openbaar Ministerie

Verleden jaar vergeleek ik de fameuze ondersteuningsdienst opgenomen in een wet van 25 april 2007 met de Tantaluskwelling, viermaal beloofd en nog niet verkregen! De ongrijpbare sappige vrucht, oh zo nodig voor de verdere modernisering van het Openbaar Ministerie en voor de verdere uitwerking van het strafrechtelijk beleid.

Ook hier heeft de Minister een inspanning geleverd. Zo werd beslist de werking van de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid te heroriënteren en capaciteit vrij te maken ter ondersteuning van het Openbaar Ministerie, inzonderheid qua opdrachten van strafrechtelijk beleid en beheer. Een samenwerkingsakkoord is dus in de maak tussen het College van procureurs-generaal en de Dienst voor het Strafrechtelijk Beleid. Ook deze ontwikkeling stemt ons hoopvol maar ook niet meer dan dat. De smaak van de sappige vrucht hebben we nog niet te pakken! Blijven grijpen blijft de boodschap!

Wetgevende initiatieven

Heel wat wetgevende initiatieven waarvan ik u vorig jaar sprak zijn in een stroomversnelling gekomen, en sommige zijn inmiddels wet geworden. Het zou mij te ver brengen mocht ik op alle belangrijke wetgevende initiatieven ingaan zoals bijvoorbeeld een modernisering van de identificatieprocedure via DNA-onderzoek in strafzaken, de aanpassing van de Wegverkeerswet waarbij een onmiddellijk uitvoerbaar betalingsbevel wordt ingevoegd, of invoering van de videoconferentie in het strafproces. Ik spits mijn aandacht echter op twee bijzondere onderwerpen.

De verruimde minnelijke schikking

Zoals u weet vroeg het Openbaar Ministerie de mogelijkheden tot verval van de strafvordering door betaling van een geldsom aanzienlijk te verruimen, en onder meer uit te breiden tot het stadium van het gerechtelijke onderzoek en de procedure voor de bodemrechter, uiteraard op voorwaarde dat verdachte bereid is openheid van zaken te geven in verband met zijn betrokkenheid en de omvang van de gepleegde strafbare feiten en bereid is de veroorzaakte schade te vergoeden.

Dankzij de steun van Staatssecretaris voor de coördinatie van de fraudebestrijding, de heer Carl De Vlies, kon dit project in een wet omgezet worden die ons moet toelaten ondanks de al te beperkte middelen waarover wij beschikken een stap voorwaarts te plaatsen in de strijd tegen de economische en financiële fraude. Het is een bijkomend instrument dat bijzonder proces-economisch is en capaciteit vrij maakt om andere zaken aan te pakken. Beter een goede regeling die de Staat snel geld opbrengt dan georganiseerde fraudeurs aan elke straf te zien ontkomen hetzij

omdat de redelijke termijn uiteindelijk na lange procesvoering wordt overschreden, hetzij omdat de gevangenisstraf toch niet wordt uitgevoerd.

Laat mij even onderstrepen dat deze wet tot stand gekomen is dankzij het niet aflatend werk, de inzet en bijstand van mijn Eerste Advocaat-generaal die thans eveneens het ontwerp richtlijn heeft opgesteld om het toepassingskader van de wet in de praktijk in te bedden overeenkomstig de geest van de wetgever wat bijvoorbeeld de toepassing ervan op ernstige geweldsmisdrijven uitsluit.

Wanneer u weet dat de Belgische Staat alleen door toedoen van de sectie ECOFIN van het parket Antwerpen in de laatste vijf jaar op basis van gerechtelijke dossiers meer dan 300 miljoen euro heeft kunnen incasseren, en dat op basis van enkele dossiers die reeds volgens de nieuwe wet werden onderhandeld op enkele maanden tijd reeds beduidend meer werd gerealiseerd dan het totaal verhoopt budget dat werd ingeschreven in de Staatsbegroting, zal u wellicht denken dat de uitvoerende macht thans gretig bijkomende middelen ter beschikking zal stellen van het Openbaar Ministerie. De strijd tegen georganiseerde fiscale fraude staat toch in alle veiligheids- en beleidsplannen? Welnu, ondanks de volledige steun van Staatssecretaris De Vlies was de FOD Financiën – dat beschikt over een korps van 28.000 leden – slechts bereid en dan nog met veel moeite tot de detachering van twee ambtenaren voor het ganse land. Toch wel merkwaardig in een land waar de opbrengst van slechts enkele fraudedossiers een budget heeft opgeleverd dat toelaat de impact van de SALDUZ-rechtspraak gedurende een volledig jaar te betalen! Begrijpen wie kan! Laat ons hopen dat die twee witte merels dan ook effectief zullen neerstrijken op onze vette weide!

SALDUZ in uitvoering!

U weet dat de wetgever ondertussen een wet heeft gestemd die de zogenaamde SALDUZ-rechtspraak van het EHRM omzet in ons strafprocesrecht en de bijstand van een advocaat vanaf het eerste politieverhoor regelt.

U weet ondertussen allen dat de bijstand door een advocaat vanaf het eerste verhoor een omwenteling betekent die een enorm budget vereist. Advocaten moeten betaald worden, en er moet zonder enige twijfel een permanentie worden georganiseerd die 24/24 uur werkzaam is. België werd door het EHRM tot deze wetwijziging gedwongen gelet op het risico op veroordeling en het ongeldig verklaren van talloze strafprocedures. Ik deel de mening van Professor Marcel STORME wanneer hij zegt dat men riskeert de zaak onnoemelijk te verzwaren en dat de kostprijs van het systeem een ramp wordt. Laat mij het volgende daarover zeggen. De kant van de overheid is op de balans van Justitie te lange jaren erg verwaarloosd. Ik sprak u daarstraks reeds terloops over het deficit op gebied van wetenschappelijke politie.

Met de evolutie SALDUZ wordt de gelijkheid van wapens op de balans doorbroken want het Openbaar Ministerie heeft in de verste verte geen voldoende middelen om ook aanwezig te kunnen zijn bij het eerste verhoor, en de verhouding advocaat – politie is niet gelijk te stellen met de verhouding rechter of parketmagistraat – advocaat. De wapenongelijkheid zal nog toenemen want in een ontwerp van Europese richtlijn betreffende het recht op toegang tot een advocaat in het kader van strafprocedures wil men nog veel verder gaan en de bijstand eigenlijk behoudens uitzonderingen doortrekken tot het gehele onderzoek en nog actiever maken. De portemonnee van de grote “citoyens européens” oogt wellicht nog dieper dan het vat van de Belgische Danaïden.

Men zal zich ernstig moeten beraden over deze evolutie die indruist tegen het opzet van ons inquisitoriaal systeem, een onoverzichtelijk budget zal opslokken en zal leiden tot het onmogelijk rekken van de duur van de processen.

In elk geval heb ik om de inwerkingtreding van de nieuwe wet te begeleiden een algemene richtlijn opgesteld geldend voor het ganse Openbaar Ministerie en een denktank opgericht om de praktische uitvoering van deze wet voor te bereiden in overleg met de procureurs des Konings en de politiediensten. Uiteraard zullen we de Minister van Justitie verder bijstaan in de evaluatie en het bijsturen van de wet die onvoorstelbare problemen veroorzaakt op het terrein.

IV. Conclusie

Als korpschef moet ik met tevredenheid terugblikken op de prestaties die binnen het ressort Antwerpen-Limburg werden neergezet en die onze stoutste dromen hebben overtroffen. Het Openbaar Ministerie heeft een tweede adem gevonden en een nieuw élan. Ik zie een beweging naar modernisering die in solidariteit en met enthousiasme plaats vindt ondanks deze benarde tijden en ondanks een chronisch gebrek aan middelen. Change? Yes, we can!

Dit neemt echter niet weg dat op federaal vlak ondanks alle beloften en inspanningen er nog steeds sprake is van een ernstig deficit op gebied van strafuitvoering en dus straffeloosheid en er nog geen sprake is van de globale geïnformatiseerde administratieve laag voor het gerecht. Buiten een gestemde wet inzake SALDUZ zie ik op geen enkel gebied concrete resultaten voorliggen.

Met de komst van SALDUZ moet gewaarschuwd worden voor het gevaar voor ontsporing van een te fel belaagd verouderd en hopeloos ingewikkeld inquisitoriaal rechtssysteem waar het individu meer rechten en mogelijkheden krijgt dan de overheid! Dame Justitia was al een hele tijd digitaal blind en wankel, nu ziet ze haar portemonnee leegzuigen zoals die van een commune rechtzoekende burger.

Toch merkwaardig dat diezelfde overheid die gedurende jaren niet bij machte is gebleken de leegzuig van de Staatskas door tal van misbruiken en oneigenlijke gebruik van de wetten tegen te gaan, nu zoveel geld moet ophoesten voor de balanskant van de verdediging. Nog merkwaardiger dat het toch zo moeilijk blijkt om het Openbaar Ministerie te helpen en daadwerkelijk wat middelen toe te steken om het misdaadgeld van georganiseerde fraudeurs vlotter te incasseren.

Ik hoop dat mijn woorden politieke verantwoordelijken zullen inspireren, en dat het besef stilaan kan beginnen doordruppelen dat in een periode van politieke stuurloosheid die we nu al te lang hebben gekend het de instellingen zijn, zoals onder meer het Openbaar Ministerie en in het algemeen Justitie, die ondanks alle kritiek die ze dagelijks moeten slikken, het gewicht van het dak van de democratie helpen recht houden, en dat gewicht neemt met de dag toe. En om met een positieve noot te beëindigen, wat een geluk dat wij korpschefs die de boot vlot houden in deze moeilijke tijden dankzij de ijzersterke politieke visie van weleer nog mogen genieten van een mandaat dat bijna dezelfde voordelen biedt als een loopbaanonderbreking. Laat ons dus samen met volle moed aan dit gloednieuwe gerechtelijk jaar beginnen!

Yves Liégeois
Procureur-generaal

Antwerpen, 1 september 2011